Epitome : International Journal of Multidisciplinary Research
ISSN : 2395-6968

आंधळ्याच्या गायी व हंस अकेला : स्त्रीत्वचा शोध घेणाऱ्या कथा

डॉ.रमेश श्रीरंग औताडे,
सहयोगी प्राध्यापक,
मराठी विभाग,
संत ज्ञानेश्वर महाविद्यालय सोयगाव,
ता. सोयगाव
जि. छत्रपती संभाजीनगर.

हंसा अकेला मधील कथा वैयक्तिक, अंतर्मुख स्वरूपाच्या आहेत. त्या स्वतःशी प्रामाणिक संवाद साधतात. या कथासंग्रहातील एकटी स्त्री वैयक्तिक गाठी उकलणारी एकाकी पण विचारतील दिसून येते.

आंधळ्याच्या गाई मध्ये कथा अधिक प्रतीकात्मक आहेत – जसे की "आंधळ्या गाई" हे प्रतीकच एक संपूर्ण सांस्कृतिक मानसिकतेचे प्रतिनिधित्व करते. येथील मुलगी वडील पित्रसक्तकता मुलगी त्या पिढीतून बाहेर पडण्याचा प्रयत्न करणारी आहे. स्त्रीचे अंतर्मन केंद्रस्थानी: दोन्ही संग्रहांत स्त्रीच्या भावविश्वाचे सूक्ष्म चित्रण आहे.

नात्यांतील ताण: कधी पती, कधी वडील– स्त्रीचं स्वतःशी आणि इतरांशी नातं नेहमी गुंतागुंतीचं असतं.

स्वतःच्या अस्तित्वाचा शोध: स्वतःला सापडण्याची प्रक्रिया– हा दोन्ही कथासंग्रहांचा गाभा आहे.

मेघना पेठे यांच्या 'हंसा अकेला' आणि 'आंधळ्याच्या गाई' या दोनही कथासंग्रहांत स्त्रीजीवनाच्या विविध छटा– एकटेपणा, संघर्ष, नात्यांतील विसंवाद, आणि अस्तित्वाचा शोध– अत्यंत प्रभावी शैलीत सादर होतात.

हंसा अकेला वैयक्तिक आणि भावनिक गहिवर असलेला संग्रह आहे. हंसा अकेला या कथासंग्रहाचा आशय स्त्रीच्या अस्तित्वाच्या शोधाभोवती फिरतो. लैंगिकता ही नुसती शारीरिक गरज नसून मानसिक व सामाजिक गुंतागुंतीचा भाग आहे, हे अनेक कथांमधून सूक्ष्मतेने व्यक्त होते.

यात सामाजिक चौकटी, परंपरेचे बंधन, लैंगिकतेची गुंतागुंत आणि स्त्री-पुरुष संबंधांचा भावनिक गुंता हे सारे परखडपणे मांडलेले आहे.

आंधळ्याच्या गाईमध्ये प्रतीकात्मकतेद्वारे सामाजिक ढाच्यांची सूक्ष्म चिकित्सा आहे.

मेघना पेठे यांचे कथालेखन हे आधुनिक मराठी स्त्रीसाहित्याचा एक महत्त्वाचा टप्पा ठरतो. त्यांनी स्त्रीजीवनातील असंख्य अपरिभाषित भावना, आकांक्षा आणि बंधनांचे दर्शन घडवले आहे. त्यांच्या कथा या केवळ मनोरंजनासाठी नसून, अंतर्मुख करणाऱ्या आणि मनात विचारांचे वादळ निर्माण करणाऱ्या आहेत. त्या आजच्या स्त्रीच्या अस्मितेचा, अस्तित्वाच्या शोधाचा एक गहिरा दस्तावेज आहे. मेघना पेठे यांच्या 'आंधळ्याच्या गायी' या कथासंग्रहात स्त्रीजीवनातील भावनिक गुंतागुंत, अन्याय आणि अंतर्मनातील स्फोटक वास्तवाचे चित्रण आहे. यात स्त्रीवर लादलेली मूल्ये, विवशता, लैंगिक शोषण, मानसिक ताण आणि आत्मशोध हे प्रमुख आशय आहेत. नायकिणींचे अंधारलेले जीवन, बधीर समाजव्यवस्था, आणि स्त्रीच्या गोंधळलेल्या अस्मितेची ही कथा आहे. लेखिकेने 'गायी' या प्रतीकेद्वारे स्त्रीच्या सौम्य, सहनशील पण आंधळ्या बनवलेल्या अवस्थेचे चित्र रेखाटले आहे.

स्त्रीची वेदना, मौनातला आकांत, पुरुषसत्ताक चौकटीत अडकलेली तिची ओळख आणि स्वातंत्र्याची धडपड — या कथा अशा अनेक पातळ्यांवर संवाद साधतात. या कथांतून हळुवार पण जबरदस्त विद्रोह उमटतो. संवेदनशील भाषाशैली, प्रतीकात्मकता आणि वास्तवाचा कलात्मक आलेख हे या कथांचे आशयात्मक वैशिष्ट्य आहे. एकूणच, 'आंधळ्याच्या गायी' स्त्रीमनाच्या खोल जखमा समोर आणणारा, अस्वस्थ करणारा आणि विचारप्रवृत्त करणारा संग्रह आहे.

मेघना पेठे यांच्या 'हंसा अकेला' आणि 'आंधळ्याच्या गाई' या कथासंग्रहांचे सखोल विश्लेषण करताना स्पष्ट होते की, त्यांच्या लेखनात स्त्रीच्या वेदनेचा गहिवर, अस्तित्वाच्या उंबरठ्यावरचा झगडा आणि आत्मशोधाची निरंतर वाटचाल ही त्रिसूत्री प्रभावीपणे व्यक्त होते. हे लेखन कुठेही केवळ भावना व्यक्त करणारे न राहता, ते एक मानसिक, सामाजिक आणि अस्तित्ववादी प्रक्रिया म्हणून समोर येते. त्यांच्या लेखनाची सर्जनशीलता आणि सामाजिक जाणिवा वाचकाला अंतर्मुख करतात. आजच्या स्त्रीवादी साहित्याच्या प्रवाहात मेघना पेठे यांचे योगदान महत्त्वपूर्ण आहे आणि त्यांच्या लेखनाचा अभ्यास स्त्रीच्या बदलत्या संवेदनांचा आरसा ठरतो.